

لغات فارسيه

محرره سي :

دار المعلمات تاريخ و فارسي معلمه سي

نقيه

معارف نظارت جليله سنك رخصتيله

در سعادت

مکتبہ صنیعہ مطبعہ سی

۱۳۱۰

مقدمه

جناب واهب العطايا شوکتلو قدرتلو ولی نعمت بیستمز پادشاهمتر
سلطان (عبدالحمید) خان افندمتر حضرتلرینی کمال تندرستی و عافیتله
سریر شوکت مصیر خلافتپناهیلرنده برقرار و دائم بیورسون آمین
سایه معارف و کالاتوایه حضرت شهریاریده بالجمله غیرت داران زمان
تشنگان معارف پرورانی زیان ایده جک درجهده هرکون برر صورتله
اب حیات علوم فنونک نشر و تعمیننه صرف مساعی و غیرت ایتمکنه
اولوب بوجمله یه لحوق عاجزه لرجه دخی نتیجه ارزو و امال ایسهده نه چاره که
بضاعه سزک سببیه شمدی یه قدر بوامله نائلیت میسر اوله مامقده ایدی
باری ابتای و طخه موجب سهولت و ناجزانه بر خدمت اولمق اوزره
لسان عثمانیده کثیر الاستعمال اولوب کتب لغاتدن اتبع واحضاری
صعب و مشکل اولان لغات فارسیه یی شو وار قپارمه جمع و تلفیق
و معانی صحیحه لرینی ثبت و تحقیق ایتمکه مباشرت ایدوب بمنه و کرمه
تعالی بونک بوکره ختام و نشرینه موفقیت حاصل اولمش و اعتراف
کردم اولان بضاعه سزک اثری اوله رق بونده کوریله جکی مأمول

اولان برچوق خطا وسهويات دخی دامن عفو و سرحتلریله پوشیده
بیورلمسی ادا ان عرفان و وجدانک صروت عالی جنابانه لرندن مرجو
ومتضرع بو نمشدر .

تقیه

لغات فارسیہ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اسماء الہی

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
ایزید	اللہ	پروزندہ	بسلیہ بیچی
خدا	تگری	پروردگار	بسلیان
شبزیر	»	بیزوال	زوالسز
شیزر	»	جاوید	باقی یعنی دائمی صورتدہ وار اولان
یزدان	»	جاودان	
آفرینندہ	یارادن	جانبخش	جان ویرن
آمرزندہ	عفو ایدیچی	جهان آفرین	جهانی یارادن
آمرزگار	»	حیات بخش	حیات ویرن
بخشا	احسان ایدن	خطا بخش	عفو ایدیچی
بخشاینده	»	خطاپوش	صوج اورتن
بیچون	امثالسز	دادگر	عدل ایدیچی
بہمتا	اشسز	داد کستر	عدل دوشین

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
روزی دہ	رزق ویرن	مہتوک	اولو
روزی رسان	رزق یتشدیرن	کی	»
روان بخش	جان ویرن	بلند	عالی
گردگار	ایشلیان	یکتا	یا ایکز
بزرک	بیوک	کاتب جان	جناب حق
۴۵	اولو	بی مکان	مکاندن منزہ

اسماء نبی علیہ السلام

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
رسول	پیغمبر ع م	پیام اور	خبرکتیرن
رسالتپناہ	»	پیغامبر	»
وخشوز	»	ستودہ	مدح اولمش
پیامبر	»	برگزیدہ	سچلمش
پیبر	»	فخر عالم	عالمک سبب افتخاری

آخرت و دینہ مخصوص اولان

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
سروش	ملک	گرو بیان	ملکار
فرشتہ	»	گروین	»
گروب	»	مرغ سدرہ	جبرائیل ع م

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
ناموس اکبر	جبرائیل ع م	رفوشہ	کنہ
جانگیر	عزرائیل ع م	بزہ	»
گر زمان	عرش اعلا	یگانہ گوی	مؤمن
بہشت	جنت	آبدست	آبدست
مینو	»	نماز	نماز
رشتخیز	قیامت	کانہ	رکعت
رستخیز	»	روزہ	اوروج
دوزخ	جہنم	مزکت	مسجد
مرغزان	»	طاعتگاہ	جامع
آتشی	زبانی	پیش نماز	امام
کوراب	ترہ	صلاحوان	مؤذن
مرغزن	مزار	بانک نماز	اذان
کور	»	درود	دعا
کورستان	مزارلق	دعاگو	دعاجی
سرشت	خلقت	گردار	عمل
کیشی	ملت	وجر	فتوا
راہ دین	شریعت	پیمان	عہد
مسراد	حلال	سو کند	یمین
شفور	حرام	پارسا	عبادت ایدن

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
پرهیز کار	کناهدن قچان	قلندر	درویش
خانقاه	تکه	خرقه پوش	»
صاحب دل	اهل الله	ددلق پوش	»
روشن دل	اولیا	نمد پوش	»
روشن ضمیر	اولیا	سرخوان	ذاکر باشی
منازل شتاس	درویش		
پادشاه و پادشاهه دائر اسملر			
فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
خنکار	پادشاه	حکمران	حکم سورن
شهریار	»	ملکدار	مملکت صاحبی
خسرو	»	تاجدار	تاج کیان
دارا	»	فرمانرو	فرمان یوریتن
خاقان	»	فرمانروا	»
دادار	»	کشور کشا	فاتح یینی
داور	»	ملکگیر	فتح ایدیچی
جهانبان	جهان کوزه دن	شکوه	عظمت
جهانپناه	جهانک صغندیچی	داد	عدالت
جهانگیر	جهانی طوتان	یرایغ	فرمان

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
چك	برات	گنجدره	حذینه دار
طغرا	طوره	گنجور	»
كسرا	دولت	بنگاه	حذینه او طه سی و یوك
افسر	تاج	سرایرده	چادری
دیهم	»	شیلان	پادشاه چادری
گوزن	»	قلمرو	پادشاه سفره سی
اورنك	تخت	پرو	پادشاه الكاسی
سریر	»	خجسته	تابع
طاق دیس	»	آموغ	او غورلی
چار بالش	»	بنام	وقار
بلند اختر	یلدیزی یوكسك	نامدار	مشهور
بلند همت	عالی همت	دینار	»
بلند اقتدار	قدرتلی	زر	آآتون
بارگاه	دیوان	درم	»
ایوان	سرای	پشینز	غروش
حرم سرا	سرایك حرمی	بهتر	پول
خواجه سرا	حرم اغاسی	بهین	مقبول
گنج	حزینه	دلجو	»
گنجینه	»	پسند	»
کنز	»		»

اوقومغه و نیازمغه دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
دبستان	مکتب	آخوند	علما
دیرستان	درسخانه	دیر	کاتب
اوستاد	خواجه	قلیکش	»
آموزگار	»	نویسنده	یازیبچی
مکتبدار	»	درج	حقه
زبر	اوستون	دوات	دیویت
زیر	اسیره	سیاهی	مرکب
پیش	اوتره	پشم دوات	لیقه
زده	ساکن	خامه دان	قوبور
میلاو	شاگرد	ریغدان	ریغدان
همکب	مکتب آرقداش	خامه	قلم
آزمون	امتحان	کلامک	»
پحواک	مکافات	نال	قامش قلم
فرهنک	هنر و ادب	کاغذ	کاغذ
دانش	علم	کزلاک	قلمتراش
دانشمند	عالم	قطع زن	مقطع
دانشور	»	قلمزن	کاتب
راد	فاضل	نامه	مکتوب

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
چك	برات	ناشناس	جاهل
تومار	بوكلی دفتر	اثر طراز	تاریخ یازان
نوشته	یازلمش	اخترشناس	منجم
نبدشته	»		

رتبه نه دایر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
امیر نظام	صدر اعظم	روزبان	قبوچی
دستور	وزیر	مجتهد	شیخ الاسلام
آصف	»	وجرگر	مفتی
سعد الملك	خارجیه ناظری	خداوند	افندی
گلانتز	شهر امانتی ناظری	میر	بك
داروغه	پولیس مدیری	جاه	منصت
مرزیان	سرحد اغاسی	پایه	رتبه
کوتوال	اعیان	امرغ	بیوک رتبه
کتوال	قواص باشی	بلند پایه	»
مهماندار	مسافر قبول ایدن	خدیو	والی
مهمزد	کتخدا کهیا	بهره	نصیب
میزمان	قوناق صاحبی	توانگر	زنکین
سرکرده	قبیله رئیس	بای	»
باشبوغ	»	کاسه لیس	دالقاوق
		دربان	قبوچی

عسکره دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
سپهسالار	سر عسکر	سپاه	عسکر
سپاه سالار	»	اسپه	»
اسپهسالار	»	اسپاه	»
اسپاه سالار	»	چیره	غالب
سپه‌بند	سرار	پرویز	»
سپاه‌بند	»	بالادست	»
اسپه‌بند	»	فیروز	»
اسپاه‌بند	»	پیروز	»
اسپه‌بند	»	نریمان	پهلوان
سزلاخشور	سلاح قولانان	بل	»
برق انداز	تفنك آتان	تارات	یغما و غارت
بهادر	جسور	تاراج	»
آلب	پهلوان	تالان	»
سواری	آتلی	تالاش	غوغا
پاسواری	پیاده	پر خاش	»
لشکر	عسکر	آشتی	صلح
جیش	»	جولانگاه	تعلیم یری
سپه	»	رزمگاه	جنگ یری

ترکی	فارسی	ترکی	فارسی
اوق	تاوك	جنك یری	خر بگاہ
اوق اوجی	نوك	پوصو	نخیز گاہ
»	پیکان	»	کمین
اوق کوزی	سوفال	جنك	رزم
اوق کیسه سی	تیرکش	»	آورد
اوق قابی	تیردان	»	گیردار
یای	کمان	»	کارزار
کوشک یای	کبازہ	»	پیکار
کریش	زہ	»	ناورد
جنك بالطہ سی	تبرزین	»	نبرد
تیمور طپوز	کوپال	قلیح	شمشیر
»	گرز	»	تیغ
»	ششبر	»	قراچور
زرہ	جبه	»	پرند آور
»	جوشن	سونکو و قلیح	لہزم
قورشون	اسرب	خنجر	دشنہ
چاقاق	زندہ	مزارق	نیزہ
قاو	بدہ	اوق	تیر
»	خف	»	خدنک

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
خمیه	چادر	خرکه	چادر
چتر	»	خرکاه	»
آون	»		»
حکومتہ دائرہ			
فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
سیاستگاہ	دیوان	نوید	مژده
انجمن	مجلس	راستاد	تعیین
بزم	»	نظر بند	کوزجسی
کوا	شاهد	پای بند	بو قانغی
کواه	»	ساره	رشوت
بشیر	مژده		
سائر ادیانہ دائرہ			
فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
آنکلیون	انجیل	راہب	پاپاس
چلیا	خاچ	رہبان	پاپاسلر
چاسار	روم قرالی *	کاهن	بویوجی و باقیجی
چائلیق	پطریق	کہینہ	باقیجی لق
برہمن	پاپاس	بتکدہ	کلیسا
براہمن	پاپاسلر	کنشت	»

* بولکہ . [سہ زار] لفظندن هر لسانہ برر صورتلہ انتقال ایلشدور . عربچہ قیصر ، المانجہ قایزہر ، اسلاوچہ چساردور .

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
ناقوس	چاك	زردشت	مجوسی کتابی
جرس	»	مغیچه	مجوسی چوجقی
آزرپرست	آتشه طاپان	ترسا	نصارا
آزرکیش	»	سومنات	بربت اسمی
مغ	»	پرستش	طایقی
گبر	»	رهبانخانه	مناستر
مجوس	»	دیر	»
موبدان	مجوس عالی	جاده ترسا	نصارا قادینلرینک
آزرکده	آتشه طاپانلر	اهرمن	اورتندیکی جار
مغگده	عبادتخانه سی	کنخ ژنده	شیطان
آتش خانه	»	دیو	»
آتشگاه	»	نرد	»
آزر افروز	آتشه طاپانلرک طاپدقلى		طاوله اویونی
	آتشی یاقان		

کوکله دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
آسمان	کوک یوزی	سیهر	کوک یوزی
سما	»	افلاک	فلکر
فلك	»	شمس	کونش

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
نیر	کونش	علامہ السماء	قوس قزح
خورشید	»	قویرقلی ییلدیز	بجم گیسو دار
خور	»	عطارد	تیر
شید	»	مشتی	راوش
آف	»	»	برجیس
اهوی	»	مریخ	بهرام
آفتاب	کونشک آیدنلغی	زهره	زاهید
خربا	کونشک اطرافنده کی	ذخ	کیوان
خاور	دائرہ	صمان اوغریسی	کھکشان
باختر	مشرق	بلوط	ابن
کسوف	مغرب	»	میغ
خسوف	کونش طوتلسی	آیدنلق	تابش
ماه	آی توتلسی	»	روشن
مه	آی	»	پرتو
ماچ	»	قراتلق	تار
ماہتاب	آی آیدنلغی	»	دیجور
مہشید	»	روزکار	باد
فیروان	کوکلرک اطرافی	قاصرغہ	بادگرد
آدبندہ	علامہ السماء یعنی	»	تندباد
سام	الکم ساما	تیپی	زین

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
ثرم	سیس	بوز	میخ
مفك	»	طلو	میچیه
وشم	بخار و دومان	»	سنگچه
مزگه	سیسلی هوا	»	تگرك
آدرخش	فورطنه	طوك	میخ بسته
درخش	شمشك	صفوق	سرد
بخونه	»	صیباق	گرم
برق	»	حرارت	تاب
رعد	كوك كورله سی	چی	ژاله
صائقه	ییلدیرم	»	شبنم
باران	یغمور	»	نم
برف	قار	یرله كوك آرسی	نینوار
خشف	»		

وقته دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
روزگار	وقت	اول بهار	فصل ربیع
چاغ	»	یاز	گرما
گاه	»	صوك بهار	حزان
گه	»	»	مهر گاه

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
مهر جان	صوك بهار	آيار	تشرین اول
سرما	قیش	آذار	تشرین ثانی
شتا	»	وی	کانون اول
دی	»	مهیچن	کانون ثانی
سال	ییل	اسفندارمن	شباط
پار	ییلدر	اسپندارمنم	»
پارسال	پچن ییل	پاییز	گوز
سال آینده	کله جک ییل	تنک سال	قطاق
ماه	آی	روز	کون
ماه گذشته	پچن آی	دیروز	دون
ماه آینده	کله جک آی	پریروز	اولکی کون
فروردین	مارت	فردا	یارین
آذر	»	پس فردا	اوبرکون
اردبهشت	نیسان	شب	کیجه
مزدار	مایس	دیشب	دون کیجه
تیر	حزیران	فردا شب	یارین کیجه
مرداد	تموز	یلدا	اوزون کیجه
شهریور	آغستوس	پاس	کیجه نک درتده بری
مهر	ایلول	بامداد	صیاحلین

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
سپیده دم	صبح وقتی	شنبه	جمعه ایرتسی
سحرگاه	»	یکشنبه	بازار
صبحدم	»	دوشنبه	بازار ایرتسی
صبحگاه	»	سه شنبه	صالی
چاشت	قوشاق	چهارشنبه	چهارشنبه
چاشتگاه	قوشاق وقتی	پنجشنبه	پنجشنبه
نیم روز	اوکله	آذینه	جمعه
شام	اقشام		

کره ارضه دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
دهر	دنیا	غبار	توز
گردون	»	کل	چامور
گیتی	»	اژند	سیاه بالچق
خاکدان	»	دشت	او وا
ششدر	»	هامون	»
تنک پیغوله	»	بیابان	»
عاریتسرا	»	تیهور	»
زمین	یر	بادیه	»
گرد	توز	پشته	تپه ویغین

ترکی	فارسی	ترکی	فارسی
چوراق یر	شورزار	تپه	پژوهه
چولک صوکی	سراب	طاغ	کوه
کورینان قوملای یری	نمایش آب	»	که
»	فراز	طاغلق	کوهسار
یوقوش	شیب	»	کهسار
انش	برین	طاغ اتکی	راغ
یوکسک	آدخ	اورمان	پیشه
»	پست	»	شجرستان
آلچق	توده	قورولق	شاخستان
یغین	تنکنا	اوتلق	چراگاه
طاریر	پیغوله	»	گیازار
بوچاق	کلکشت	اوجورم	یک انداز
سیریری	بندر	یشلک	سبززار
کچید	دربند	دیکنلک	خارزار
»	مرز	»	خارستان
سرحد	مرزبوم	قامشلق	نیستان
سینور	غار	»	نزار
مغاره	ریک	چوراق	شوره
قوم	ریکستان	چوراق یر	شورستان
قوملای			

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
آهك	كیرج	سرگین	فشقی
خشت	کرپیچ	کان	معدن
بخارا	مرمر	سیم	کدوش
سنگ	طاش	نقره	خام کدوش
سنگلاخ	طاشلیق	آهن ربا	مخلا دیز
سنگسار	» ا	مقناطیس	»
سنگستان	»	آهن	تیمور
نشیب گاه	چقوریر	روی	تونج
پی	ایز	مس	باقر
کنگره	یوکسک تپه	ارزین	قلای
پیرامن	اطراف	سیماب	جیوه
پیرامون	»	ژیوه	»
بالا	یوقاری	فرار	»
فرو	اشاغی	گریزنده	»
پایین	»	مرداسنگ	مرده سنگ
فرود	انیش	سیماره	زمپاره طوزی
خارخس	سوپردی	نمگسار	طوز معدنی
کلجان	سوپردیلک		

قیمتدار طاشلر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
شپچراغ	شمشراق طاشی	شبه	بونجق
گهر	الماس	گهر با	کهلبار
گوهر	»	کنز	دینه
جوهر	»	دلاوپز	مقبول
زمرد	زمرد	دلپزیر	«
یاقوت زرد	صاری یاقوت	طلا	یالذ
یاقوت کبود	کوک یاقوت	سیم اندود	یالذلی
در	انجو	ناسره	قلب آچه
سروارید	»	نهره	»
در یتیم	بیوک انجو	ماخ	»
کوش ماهی	صدف	گرو	رهن
فیروزه	پروزه	وام	بورج
فیروزج	»	ژویوف	قالب آچه

قیمته دایر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
بهاگیر	بهالی	مفته	اوجوز
رایگان	اوجوز	نیم	یارم
رفاغه	»	درست	بتون

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
رسا	چوق	سبك	حقیف
بسا	»	پر	طلو
بسیار	زیاده	لبریز	»
پیش	»	افزون	زیاده
کم	نقصان	بزرگ	بیوک
گم	ضایع	که	کوچك
کانسته	نقصان	دراز	اوزون
باریک	اینجه	کوتاه	قیصه
ستبر	قالین	کوته	»
گران	آغر	تهی	بوش
هونگول	»	گره	یوارلاق
بینی	حقیف	پهن	یصی

باغچه یه دایر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
پالیز	باغچه	نسترین	یبانی کل
ورد	کل پراغی	نسترون	»
ویتر	بیاض کل	نسرین	کل وبرقاج نوع چچیک
نسترن	یبانی کل	شکوفه	چچیک
نستر	»	یاسم	یاسمین

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
مل	شراب	گاہ	صمان
می	»	گه	»
میزاب	»	هید	خرمان صاوریلان یا پا
دخترز	»	جو	آرپه
دختررز	»	نرسك	مرجك
بزر	اکین	قاقوس	»
کشت	»	ژاژو مک	بوکرلجه
کندم	بغدای	لاپا	نخود
قوم	»	کندر	کنویر
خوید	یشل تازہ بغدای	لادینہ	»
خوشه	بشاق	ارد	اون
داز	دوگلش خرمان	گرده	یوققه

یمکه دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
نان	اکمک	شوربا	چوربا
لواش	پیده	کوشت	ات
چاپا	مایه سزاکمک	بریان	کباب
آش	یمک	برشته	قاورمه
خوردنی	»	کشکاب	آرپه چورباسی

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
زیره با	کمیونلی یحیی	شیر	سود
لکامه	بومبار طولمه سمی	فله	آغز
مبار	بومبار	تو	قیماق
چرخند	بومبار طولمه سی	دوغ	آیران
روح	»	روغن	یاغ
نیمبرشت	رفدان یمورطه	شخم	»
قطابی	طاوه بورکی	مسکه	تره یاغی
خاکینه	قایغانه	پیه	ایچ یاغی
زیجک	سجوق	زدج	»
نمکسود	پا صدرمه	دنبه	قویرق
تفشیره	باقلوا	شله	پا
افروشه	حلاوا	چلاو	پلاو
لوزینه	بادم حلوا سی	ژغاره	طاری اتمکی
پشمک	کتان حلوا سی		

صقوق طاتلیه دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
هفتوان	عاشورا	پختی	الماسید
هفتدانه	»	پخته	پشکین
روغنی	روانی	ریچال	رجل
پالوده	پلته	انگین	بال

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
شهد	بال	بجزه	طاسز
شهداب	شربت	اخمیه	بوزا
شهدابه	»	فوکان	»
خوشاب	خوشاف	سرکنگین	سرکنجیل شرتی
آخدا	پسدل	ساییده	ازلمش
قند	شکر	سوده	سوزلمش
قند خام	خام شکر	کف	کوپوک
قند مکرر	کله شکری	ریزه	قرندی
شکر قند	نوبت شکری	نمک	طوز
تلخ	آجی	نمکدار	طوزلی
نوشین	طاتلی	سیر	طوق
شرین	»	گرسنه	آج
خوشمزه	»	ناشتا	»
خوشگواز	قولای حضم اولان پیه جاک	چشن	ضیافت

ایشجی به وسائره دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
نان پز	انمکچی	مجمون کش	مبلاق
آشپز	آشچی	غله دان	کیلار
فیاز	ایش	طیخ خانه	لوقانته
فیاز آور	ایشچی	آلوده	بولاشق

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
کننده	قوش	باز	کرو
کننده	»	دور	اوزاق
تار مار	قاریشق	نزدیک	یقین
پرکنده	طائفق	دیر	کچ
پراکنده	»	زود	تیز
درد	طورطو	تنک	طار
درده	تلوه	پسین	اک صکره
وارون	ترس	فرجام	نهایت
واژگون	»	نرم	یومشقی
نابود	یوق	سخت	قتی
نخست	اول	گچ	اکری
نخستین	»	گتر	»
پس	صکره	خم	»
پیش	ایلرو	راست	طوغری

کویه و چارشو و بازاره دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
روستا	کوی	دهقان	کویلی
ده	»	مرز بوم	سینور
کند	»	جای	مکان
سرکوی	کوی باشی	راه	یول

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
ره	یول	دودمان	قوم و قبیله
هنجار	«	عز بنحانه	بکار اوطه سی
شاهراه	جاده یول	گر مابه	حمام
چمبر	«	منزلکه	منزلخانه
گریوه	چیمماز سوقاق	مهمانسرا	مسافر خانه
رهگذر	کچه جاک یول	ایرمانسرا	«
پی	ایز	ایرمان	مسافر
فراز	یوقوش	بیگانه	یابنجی
نشیب	انیش	بیوازه	«
شیب	«	همسایه	قومشو
مشاره	خندق	چتر	چادر
مغاک	پنقور	خیمه	«
بزازستان	چارشو	آیین	عادت
سود	فائده	رهوان	یولجی
کزند	ضرر	رهروان	«
آسیب	زیان	پیشباز	قرشوجی
سفته	پولیچه	کاربان	کروان
سوداگر	تجار	قافله سالار	کروان باشی
تبار	قبیله	چارک	کروان چاوشی
سینج	قلبه	کاربانسرا	خان

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
رهرو	یولجی	یرمغان	هدیه
رهنما	قلاوز	ارمغان	»
راهنمون	»	کشتی	کمی
راهبر	»	زورق	قایق
راهرو	»	بادبان	یلکن
بدرقه	»	لنگر	کمی تیموری
پیشرو	»	دنبال کشتی	دومن
سراغ	»	کشتیان	کمیچی
کجاوه	محفه	ناخدا	کمی رئیس
گردونه	عربه	ریسمان	خلاط
خرچین	هکبه	سازو	کمی ایپی وپالامار
غرار	چووال	کشتیگیر	مرا تقوز
انبان	طغارجق	بادپا	قر شیبی
پشتوار	برجمال یوکی	بادپیما	»
دستاوین	هدیه		

صو لره دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
نوشابه	آب حیات	خیزاب	طالغه
آب	صو	موج	»
دزیا	دکز	گرداب	صویک چورندیسی

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
زہر	بیوک ایرمق	آبسوار	صواوزرنده کی قبار جققلر
شادرود	»	سرچشمہ	پکار
رود باد	»	تیرہ	بولانق
جویبار	ایرمق	شنا	یوزکج
جو	»	شناب	»
رود	چای	شنابر	»
ابگیر	کول	شناور	»
تالاب	»	آشنا گر	»
کولاب	»	غوطہ باز	دالغج
ستخر	»	پل	کپری
ژی	آیازمہ	ماہی	بالق
ژیر	»	زہنک	تمساح بالغی
برکہ	خوض	سمک	بالق
آغزہ	صوبی چکلمش درہ	خازماہی	قیلچق
آبشار	شارلق	خرچنک	ینکج
سیلاب	سیل صوبی	شست	بالق آغی
غوزہ آب	صواوزرنده کی قبار جققلر	دوک	اولتہ ایکنہ سی

رنکہ دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
کونہ	رنک	قام	بویہ

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
سبز	یشل	پور	فستیقی
سیاه	قاره	زنجفر	قزل بویه
زرد	صاری	نیلگون	مائی
اسپرك	«	زرق	«
سفید	بیاض	نیلی	«
سپید	«	کبود	«
سفیدا	«	مینا فام	«
سفیداج	بیاض بویه	نیلقام	«
سپیده	«	نیله	چیوید
سپیداق	بیاض	شنگرف	جنکار دینلان بویه
سرخ	قرمزی	ژنگار	«
آزرگون	«	لیلیج	چیوید
اینیه به داتر			
فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
خانه	او	استوار	قوی
کاشانه	قوناق	داز	بنا
کاخ	کوشك	ستون	دیرك
تخکیم	یازلق او	لاد	دیوار
واده	تمل	بنلاد	دیواردی
پیشنهاد	«	میانسرا	حوالی

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
رواق خانه	او اوکی	خجیره	«
زنانه	حرم دائرہ سی	سرطاق	اوست قاتده کی او طه
درون	ایچ و ایچرو	سرداب	یر آلتنده کی او طه
بیرون	طیش و طیشرو	تاجخانه	قیش او طه سی
طارم	قبه	شبستان	یتاق او طه سی
یباب	خراب	آستان	آشک
اشبو	کھوراک	آستانه	«
دروازه	بیوک قپو	سقف	تاوان
در	قپو	بام	طام
فلج	قپو سورمہ سی	روزن	پنجره
قفل	کلید	غرفه	«
مٹرنک	آناختار	اژگن	قفلی پنجره
دریچہ	کوچک قپو	طاچہ	خجیره
بالا	یوقاری	تنور	فرون
پایین	آشاغی	کانون	اوجاق
تا	قات	فکر	باجا
توی	«	چاہ	قیو
ناودان	یغمور اولوغی	چہ	«
پیله کان	نردبان	ژرف	درین
اوطاق	اوطه	مغ	«

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
بیغور	جوق درین	دستر	دستره
پایاب	قیونك نهایی	ناتراش	یونلامش
ته	«	ساو آهن	ثورپولنمش
فزه	مردار	اسکنه	بورغو
کارین	لنم	میتین	کولنك
دروگر	دولکر	میخ	چیوی
دازار	مار	چاکوج	چیکج
قرا	منجنتی	کوهکن	طاغ قازیجی
تراشه	یونغه	روزانه	کوندهلك
سوهان	بورپی	نقبزن	لنمجبی
ار	بیحتی		

اواشیاسنه داسر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
کاجال	اشیا	سه پا	اوج آیاقلی اسکمه
بوریا	حصیر	پای انداز	ایاق یانغیسی
قالیچه	کچه	پوشیده	اورتی
نمد	تیمه کچه	مندیش	دوشه مه
نخ	کلیم وتل	زیغ	«
نشین	صندالیه	زیر افکن	مندر
کرسی	اسکمه	بالین	یصدق

ترکی	فارسی	ترکی	فارسی
بارداق	پیغاله	پرده	تتق
قدح	پیمانه	یتاق	جامه خواب
»	جام	»	پیر
»	سافر	دوشك	پستر
بيوك قدح	ساتکی	يوك	پشم
»	ساتکین	پموق	پنبه
طلو قدح	جور	آتلیش پموق	ساویس
شراب قابی	اونك	پموق سپتی	ساوین
کوچك صندوق	صندوقچه	باش یا صدیقی	سربالین
چکمهجه	جابه	یوز یا صدیقی	ناز بالش
»	پیشته	چارشف	چارشب
چانطه	همیان	یورغان	دواج
کوچك چانطه	همیاچه	جبینك	جلیباب
آینه	مرآت	دستی	سبو
سپورکه	چاروب	»	کله جه
»	خاکروب	کوچك دستی	قاب قوجه
یوزحولوسی	روی مال	شیشه	آبگینه
الی حرلوسی	دستمال	»	مینا
ال بزی	دستمالچه	قیربا	مشك
پشمال	پیشمال	بارداق	گوزه

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
خوان	سفره	کند	کسمر بیچاق
پیشخون	«	فسانه	بیلکوی طاشی
خواجه	کوچك سینی	خم	کوپ
لاله	شمعدان	طشت	لیکن
زبانہ	علو	لاک	آغاچ تکنه
ایزان	یانان موم	چچہ	مشربه
چراغ	«	عباش	قوغه
پتیل	قتیل	بلوط	طباق
قلیان	نارکپه	طباچه	کوچك طباق
آفتاب	لیکن ابریق	توشددان	یمک قانی
متاره	ابریق	دیک	تچره
آتشدان	منقال	نمکدان	طوزاق
تابدان	صوفه	تابه	طاوه
کارد	بیچاق	سینج	کباب شیشی
پرتاب	«	کفچه	کیچه
خشت	«	کفگیر	کوگیر
بران	کسکین	زیرگاه	اسکمه
تیز	«	پرویزن	الک
تیشه	بالطه	غربال	قالبور
تبر	«	ماچوچه	خونی
		هاون	خاوان

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
قهقهه	کوروك	کانغ	آتش
قه	»	آزر	»
دست چوب	صوپا	نبش	آتش شعله سی
تشبیل	قانبجه و چنگل	آخگر	آتش قوری
غرغر	قیو چقریغی	تف	آتش یالمی یعنی علو معناسنه
بیچ	صوبه	نخچه	علو وقور
هیزم	اوطون	شرر	قغلم
همیه	»	شر آره	»
ژکال	کهور	شر آر	»
انکشت	»	خاکستر	کل
نگال	آتشی کهور پارچه سی		

الده قولانیلان اشیا

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
کاردو	مقاص	باد بزن	یلبازه
ستره	اوستره	باد بازو	»
چاکو	چاق	باد بیز	»
مکسوان	سنکک	سایبان	شمسیه
مکسران	»	آزار	فوطه
بادزن	یلبازه	دستارچه	مندل

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
شانه	طراق	دستوان	الديون
زیب	زینت	دستانه	»
ابروکن	جنبیز	منگوش	کوپه
چیزه	»	گوشوار	»
وسمه	راستق	انگشتر	یوزک
غازه	قرمزی دوزکون	نگین	»
ژغاله	بیاض دوزکون		

اثوابه دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
بارانیه	یغمورلق و قیوط	قباچه	انتاری
بالاپوش	اوسته کیلان شی	دلوق	خرقه
اشترابه	دوه یوکندن یاپیلان	زیر بند	کمر و قوشاق
جامه	اثواب	سینه بند	»
سمول	اثواب	میان بند	»
پوستین	استکیش اثواب	پیراهن	کوماک
مورینه	کورک	پیرهن	»
فروه	»	گریبان	بقا
نیمتن	سمور کورک	آستین	پاک
قبا	ممتان	دادن	الک
	قافنان		

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
رانین	چاقشیر	کفش	پابوج و ترلك
شلوار بند	اوچقور	پایدان	«
بازو بند	قول باغی	چاچله	یوستال دینان قوندره
زانو بند	دیزباغی	موزه	چیزمه
لالک	آیاق قابی	شمم	چارق
پای پوش	پاپوچ و ترلك	پاشنه	اوچکه

باشه کیلان واسبا بلغه دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
طاقیه	تاککه	چادر شب	فراجه کبی کیلان
کلهپوش	ترپوش دینن تاککه	زرکش	چارشف که جاردینیاور
کاوته	قاوق	زر باف	صیرمه لی
دستار	صارق	زرتاری	صیرمه طقومه لی
سربند	یعنی	زرتار	«
شامه	باش اورتیبسی	زررشته	صیرمه وتل
سرپوش	«	پرنو	«
روپوش	یوز اورتیبسی یعنی پچه	پرنیان	آطلس
ایازی	«	پرنده	داللی آطلس
نقاب	»	کالا	«
چشم بند	»	پرکال	قماش
چشم آوین	«	دیبا	«

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
کمخا	قماش	نگار	نقش
نو آورد	یکی چیمه	زیک	اورنك بزی
نگارنده	نقشلی		

ترزیلکه داس

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
بنجیه زن	ترزی	رخنه	كدك
بنجیه	دیکش	سوراخ	دلک
آرش	آرشون	سفته	بیرتق
گزر	«	کر آده	اسکی
کاز	مقاص	فرسوده	»
پیاه	ایک	گره	دو کم
رشته	ایک	رفاگر	اوربجی
بالواسه	«	رفوگر	«
سوزن	ایکنه	رفو	اوزکی
سوفار	ایکنه یوردی	ژنده	یما
چشم سوزن	ایکنه دلیکی	لاخه	«
سوزندان	ایکنه دنک	پینه	
انگشته	یوکسک	پینه دوز	اسکیچی
انگله	دوکه	مکوک	میک
شکاف	بیرتماج	دستگاه	تزکاه

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
تار	آرغج	بیج	یوکلم
پوت	آریش	پچاپیج	«
توی توی	قات قات	پچش	طربلاشق
پرچین	بوریشق		

وجود انسانه دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
روان	جان	طره	اوریلی صاچ
سر	باش	هباک	باشک تپه سی
موی	قیل	آهیانه	باشک طانی
مو	«	پیکر	چهره
گیسو	صاچ	روی	یوز
میانسر	باشک اورته سی	رو	«
فزاك	باشک تپه سی	پیشانی	آزین
مرغول	قیویرجق صاچ	ابرو	قاش
شکنج	«	چشم	کوز
تکو	«	دیده	«
پچپیده	طولاشق	غمزه	کوزاوجی
چین	یوکلم	مردم	کوزبکی
پچدار	«	مردور	«
شکن	«	مژه	کرپک

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
مژگه	کریک	بروت	بییق
مژگان	کریکلر	ریش	صقال
رخسار	یناق	بله	قبا صقال
رخ	«	آمیزمو	قیر صقال
خال	بک	دوموی	«
بینی	بورون	هلوفه	قبا صقال
دهان	آغر	تنک ریش	کوسه صقال
دهن	«	گردن	بیون
ژفره	اغزک اطرافی	پس	اکسه
لب	دوداق	تنه	بدن
دندان	دیش	دوش	اوموز
زبان	دل	بازو	قول
گام	دماغ	وارن	دیرسک
گلو	بوغاز	بشکچ	بیلاک
زخ	چکه	ساعده	«
زخمندان	«	دست	ال
چاه زخمندان	چکه چقوری	کف	آوج
غبنغ	چکه آلی	آه	«
گوش	قولاق	هیک	«
بنا گوش	قولاق توزی	مشت	یومرق

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
انگشت	پارمق	پهلو	یان ایکو
انگشت نر	باش پارمق	زانو	دیز
ابرام	«	پای	آیاق
سبابه	ایکنجی پارمق	پا	«
وسطه	اورته پارمق	پشت پا	آیاق اوستی
بنصر	آد سز پارمق	زیر پا	آیاق آلتی
حنصر	سرچه پارمق	پژول	طپوق
کابلج	«	کام	آدم
سر انگشت	پارمق اوجی	شتا لنک	طپوق کمیکی
ناخن	طرناق	پوست	دری
چنک	پنچه	خوی	تر
چنکال	«	استخوان	کمیك
سینه	کوکس	مخ	ایلیک
پشت	ارقه	رک	طمار
پستان	ممه	مغز	اتج
شکم	قارن	دم	نفس
نافه	کوبک	دل	قلب
کمر گاه	بل	خون	قان
میان	«	سرخاب	«
ذهار	قاصق	شیردان	شیردن

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
جگر بند	بوبرك	ژفك	چپاق
بورنك	«	مشكين كلاه	كوزل صاچلی
ذهر	اود	مشكين كله	«
گرده	بوبرك	مشكين چاه	كوزل بگلی
روده	بغر صاق	مشكين چه	«
اشك	كوز ياشی	فر خال	هر طرفدن سالانان
سر شك	«	ياقوت خام	كوزل صاچ
پنج	چپاق	ياقوت سر بسته	كوزل دوداق
			«

انسانده کی اولان حالار

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
منش	طبیعت	باك	قورقو
نهاد	«	هراس	«
خواب	اویقو	ترس	«
فاز	اسمه	آواز	سدس
یازه	«	بانك	«
خمیازه	«	نوا	صدا
باسك	«	شرم	اوتانمق
خنده	كوله	نك	عارف
گریه	آغله	خرد	عقل
آزوغ	ككیره	هوش	«

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
هش	عقل	سخن	سوز
بوس	اوپوش	بزاه	لطیفه
بخل	خست	آز	خرص
نیرو	قوت	بیدار	اویانق
خرسند	قناعت	جوانمرد	سخناوت
بمنك	طاسه	اندوه	غم
بلیال	«	آغوش	قوجاق
فرم	«		

كوزلكه دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
دوستدار	عاشق	شكر خند	طاطلی كومه
خوب	كوزل	خنده ریش	استهزا ایله كولمك
ترك	«	ریشخند	«
شاهد	محبوب	قربه	سهریز
تگل	تویسز محبوب	لاغر	ضعیف
ساده روی	«	بینا	کوریحی
سهی	طوغری	چرب زبان	طاطلی دلای
سیه چرده	اسمر	شیرین گو	«
گندم گون	بغدایسی	زشت	چرکین
نرهمساز	حایم و نازك	بد	فنا

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
غك	بو دور آدم	چنك	چولاق
زنگی	عرب	لنك	طوپال
گر	صاغر	زفت	ششمان
گچ بین	شاشی	خط آور	کنج اوغلان
چینج	کرپکسز کوز	نوخیز	جوان
نابینا	کور	نوخاست	«
کنك	که که ۴	بهزاد	نسلی تمیز
الگن	«	گوهری	«
ها گزہ	پلتك		

حاله دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
دلیر	یکیت	گودن	بون احق
دلاور	«	کنیر	تنبل
زکی	عقلی	عفشل	«
سرسبک	عقلسز	ازگان	«
کالیوه	آحق	مستزد	مجزون
غدنك	«	شکجه	ازیت
فغاك	«	پلاده	فاسق
دنك	«	ژیان	طارغین وحدتلی
هو بره	شاشقین	غردل	قورقاق

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
ذفت	آج کوزلی	موژه	غم و غصه
شکيب	صبر	فوژان	فریاد
فسان	مصال	شیون	«
فسانه	«	ناله	«
فريب	حيله	غر غشه	چغلق
آل	«	غریو	شما ته
زرق	«	شورش	غوغا
نيزك	«	ستیز	غوغا و عناد

فاملیا و خصملغه دایر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
پدر	بابا	نوزاد	یکی طوغان
مادر	آنا	كودك	چوجق
پدر اندر	اوکی بابا	پور	اوغل
دادر	قرنداش	شیرخوار	سود امن جوجق
برادر	«	شیرخور	«
خواهر	قرقرنداش	پیش بار	ابه قادین
همشیره	سود قرنداش و قز	بازاج	«
فرزند	قرنداش	مهد	بشیک
نییره	اوغل	کھواره	«
ندیسه	اوغلینک اوغلی	نانو	نی
	قرینک اوغلی		

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
بانو	خانم	پدوک	کلین
دخت	قز	نوعروس	یکی کلین
دختر	«	شوهر	ار یعنی قوجہ
دوشیزہ	«	شوی	«
نامزد	نشانی	همسر	قوجہ
کابین	نکاح پارہ سی	بیوہ	طول
سور	دوکون	شوی دیدہ	ٹیپہ
بیوگانی	«		

کوزلارده کی احوالہ دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
تور	معشوق	شیوگر	جلوہ لی
دلستان	کوکل آلیجی	وشت	کوزل
دلدار	«	نغز	کوزل
دلارا	کوکل اکلندریجی	جانان	محبوب
دلفریب	کوکل الدادیجی	یار	ارقداش
رغنا	کوزل	دمساز	«
غنج	شیوہ	دمسان	«
شوخ	کوزل ونازک	سر بلند	اوزن بویلو
شک	«	تنو مند	سمیز
عشوہ	ناز	خرامان	صالنہرق یوریان

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
چمان	صالتهرق یوریان	سر مست	سر خوش
پرسوز	یانق	بزم	مجلس
ناکر دیده	عنادجی	میکزد	عشرت مجلسی
کافر کیش	جفاکار	بنک	اسرار
کم سال	کنج	بنگی	اسرار ایچن
سر گرم	سر خوش	بدخوی	خویسز
مست	«	بد مهر	«

اختیار لغه و لازم اولان خدمتکار لغه دایر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
زال	یاشلی	چادو	سحر باز
سالخورده	«	نامرد	حسیس
سالخور	«	تنک چشم	«
سالدار	«	مسرود	بیو و افسون
سالدیده	«	سحر ساز	بیو جی
پیر	«	بد چشم	نظر جی
پیر سال	«	طیابچه	شمار
پیره	اختیار قادین	سیلی	«
پیره زن	«	پرستار	خدمتکار
فرتوت	بونامش	نوکر	اوشاق
فرتوته	بونامش قادین	خدمتکن	«

ترکی	فارسی	ترکی	فارسی
بسمه قیز	پرسته	قول	رہی
ایش کورن	فیار آور	کولہ	بندہ
زیادہ قوشان	ادیون	«	بندیہ
«	بادپا	«	بندگیر
«	گر مخیز	«	زیدک
تکدیر	تویخ	جاریہ	کنیز
«	گو شمال	کوچک جاریہ	کنیزک

قوشلرہ دائر

ترکی	فارسی	ترکی	فارسی
بلبل	ہزار آوا	قوش	مرغ
«	ہزار آواز	حق قرآن قوشی	دگر
«	زندباف	ہاقوشی	ہای
«	زندخوان	شاهین	باز
ککک	ککک	بیاض طوغان	شاهباز
پوہو	ارج	«	شہباز
ہد ہد	مرغ سایمان	بلبل	شخوان
کو کر جین	کبوتر	«	ہزار
«	کبتر	«	مرغ سحر
چیل قوشی	تہوو	«	مرغ شبخیز
صقصفان	قالچہ	«	ہزار داستان

ترکی	فارسی	ترکی	فارسی
اؤکیک قوشی	کوف	سوسام قوشی	ساج
چایلاق	غلوواژ	سولون	تزرؤ
«	زغن	آتمه جه	باشه
«	ورت	سرچه	چغوک
طویغار قوشی	چکاو	«	گنجشک
بایقوش	جغد	قرلنغج	پرستو
«	بوم	طوره	کلنک
«	خنچ	اؤکیک قوشی	فاخته
طاوق	ماکیان	یراسه	پیواز
هند طاوغی	پیل مرغ	«	شب انکیز
قاز	بط	«	شپیره
اوردک	مرغاب	قوزشون	کلاغ
آو	شکار	حق قوشی	مرغ شب آویز
یاوری	پچه	یعنی اسحاق قوشی	پور
قوشجغر	مرغک	سولون	شنقار
غانه	کاب	صنقور دنیلان آو	شتر مرغ
«	نول	قوشی	زاغ
قناد اوجی	شاهبال	دوه قوشی	کراکر
«	شاهپر	قارغه	کاغ کاغ
قناد	بال	«	هیلا
		قرغه سلسی	
		آتمجه	

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
پر	قناد	لانہ	یوا
پرواز	اوچمق	چینہ	قوشیمی
پرندہ	اوچیجی	مرغانہ	یمورطہ
سراییدن	اوتمک	تلہ	طوزاق
ژاغری	قوش قورصاغی	دام	»
اسپنجول	قوش ترسی	فق	»
تخم مرغ	یمورطہ	کابک	کومس
آشیان	یوا		

حیواناتہ دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
میش	قیون	شاخدار	بوینوزلی
کوسقند	»	رمہ	سوری
کوسپند	»	رم	»
صفر	قوج	شوبان	چوبان
چققار	قربانلق قیون	شبان	»
مادہ میمش	دیشی قیون	کور	کیک
برہ	قوزی	شکال	طوار کوستکی
بز	کچی	گاؤ	اوکوز
بزغالہ	کچی یاورینی	مادہ گاؤ	اینک
شاخ	بوینوز	گوسالہ	بوزاغ

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
شاخه	بیوندرق	توسن	سرت آت
گله بان	صغر تماج	ستور	بنك حیوانی
اشتر	دوه	کتل	یدك آتی
شتر	«	آلاغ	اشك
شتر پچه	دوه یاوریسی	خردشتی	طاغ اشکی
مههار	دوه یولاری	دمبال	قویرق
ساربان	دوه جی	دم	«
شتر بان	«	دمدار	قویرقلی
ساوران	«	خرکله	هرکله
رمکرده	اورکک حیوان	نشخار	حیوانک کویش کتیر منسی
پیل	فیل	شخولیدن	کشماک
پیل بان	فیلجی	لکد	دپمه
پیل استه	فیل دیشندن یا پیلان شیر	شخوده	یاره لی آت
اسب	آت	لگام	دیزکین
رخش	«	لجام	«
تگاور	بورغه آت	پالهنک	«
رهوار	اشکنلو آت	پالاد	پالان
بکران	قوله آت	نمد	چول
سمند	«	زین	اکر
شبدیر	قره یاغز آت	فتراک	اکر آلتنده کی طاسمه
خنک	قیر آت	پایند	کوستک

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
پایوند	کوستک	روباه	تلکی
رخت	آت ویول طاقی	گرشال	باباسی عیوننه سی چقال برنوع حیوان
تازیانه	قامچی	موشك کور	کوستبک
ستوربان	سلیس	خوک	خنزیر
خربان	اشکچی	نخچیر	طاغ پچیسی
خر بنده	قاطر جی	خر گوش	طاوشان
جانه	حیوان	کبش	سمور
تند	سرت	سیاه گوش	قره قویاق
زست	«	سیه گوش	«
هزبر	آرسلان	سنجاب	زنجاب
شیر	»	خرس	عیو (آبو)
شیرنر	ارکک آرسلان	پوزینه	مایمون
شیرژیان	کوکر مش آرسلان	نیم چهره	نسناس دینن مایمون
پلنک	قیلان	هزد	قوزغون
یوز	پارس	گرك	قورد
کفتار	سیرتلان	سك	کوپک
سرنایا	زرافه دینن حیوان	شش پستان	دیشی کوپک
اشترگاو	»	لاییدن شک	کوپک اورمی
شترگاو	«	کربه	کدی
گرگدن	گرگدان	موش	فاره

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
آژدر	بیوک و قنادلی بیلان	هزارپا	چوق ایاقلی بوجک
آژدرها	«	کرم	قورد
مار	بیلان	شبتاب	آتش بوجکی
ماترنک	کرتنکله	مکس	سینک
گژدم	عقرب	خر مکس	آت سنکی
قلمون	بو قلمون	پشه	سیوری سنک
ستندر	آتشده یشار برنوع خیوان	منج	آری
خار پشت	کرپی	زنبور	«
خار انداز	«	کند	قوغان
راورا	«	قد سمان	ارکک اور بچک
کشف	قاپلو مبنغه	مکسگیر	اور بچک
وزغ	قور بغه	تنه	«
غوک	«	تینده	اور بچک آغی
قاس	«	تار عنکبود	«
میک	چکرکه	کیک	پیره
ملخ	«	غسک	تخته قوریسی
صدپا	طرطل دنیلان	اسپس	بیت
صدپانه	بوجک	سپش	«
مور	قارنجبه	تزد	بغدا ای بدتی

اصنافلغه دار

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
فیار	ایش	کارگاه	فابریقه
کاسب	قزانیجی	آینه‌داز	آینه‌جی
زرگر	قیووجی	دوز	دیگیجی
جوهر فروش	«	اوسکوف	حفاف
پوته	قیووجی طاووسی	کفشگر	«
زرکوپ	ورقچی	موزه‌دوز	چزمه دیگیجی
زر دوز	«	درفش	قوندیره جینک اوکنده کی بز
زرسای	«	کشکرده	سراج بیچیسی
زرکار	آلتون تلجی	دوال	قایش
طلاکار	یالذجی	پالانی	پالانجی
طلادوز	صیرمه ایشلیان	پالان دوز	پالان دیگیجی
زررشته‌گر	صیرمه کش	بور یاباف	حصیرجی
خریدار	مشتري	خواجگی	تجار
نکین‌سای	حکاک	گوزه‌گر	چو ملکجی
نکارش	رسم	آسیاگر	دکر منجی
نقش بند	رسم	طشتگر	ایکنجی
صورتگر	«	آهنگر	تیورجی
چهره‌داز	«	جلانگر	چانکیر
زر آد	زرهجی	کوره	تیورجی او جاغی

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
چاہوینز	قیوجی	شکارگر	آوجی
یاور	یاردجی	میکده	مینخانہ
سازوباز	جانباز	میفروش	مینخانہ جی
نریمان	پهلوان	پیلہ ور	چر چچی
کشتیگیر	«	نمودج	نمونہ
کشتی	کوروش	انباز	صنعت اور تاغی
پاسد آر	بکجی	پیشہ	صنعت
پاسوان	«	دست مایہ	سرمایہ
پاسبان	«	سترموی	بربر
نگہبان	«	دست مزد	اجرت
نگہدار	«	یرمغان	شربتک
دندہ بان	کوزجی	سود	فائدہ
آرا	دونادیجی	کزند	ضرر
آرایندہ	«		

فنا صنعتارہ و فنا حاللرہ دائر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
دریوزہ	دیلنجی	نرہ گان	عارسزدیلنجی
دریوز	«	آویزکن	«
کچکولہ	«	کشکول	دیلنجی طاسی
ورہ	«	برہنہ	چپلاق

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
گله	نشکایت	دولباز	یان کسبچی
بیوایه	فقیر	شنک	یول کسبچی
پینول	«	مشنک	«
تنک حال	«	چاتو	خرسز آصه جق ایپ
حاجتمند	«	بند	بوقاغی
بد اختر	بختسز	پیند	«
خاکسار	دوشکون	مردمکش	قاتل
خاکسان	«	بدخو	آلچق و فنا آدم
خوار	حقیر	بدخواه	دشمن
بدفر جام	صوکی فنا اولان	سخن چین	قغوجی
آتشین	«	ستمکار	ظالم
آتشناک	آتشی	ستمکر	«
رهزن	حرامی	بدسیرت	یراماز
راهزن	«	بدزهره	چفته لی
دزد	خرسز	کمره	آزغین
زیدپر	یان کسبچی		

خسته لغه دایر

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
بجشک	هکیم	ر مجور	خسته
بزشک	«	بیمار	«

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
ورج	قدید	ناتوان	ضعیف
رج	درد	ماره‌هره	پانزهر
ریش	یاره	فادج	«
زخم	«	بادزهر	«
زخمدار	یاره‌لی	قاطون	نشادر
آله	سیویله	نوشادر	«
ریم	جراحت	نوشدارو	تریاق
آماس	شیش	راف	پسپاسه یعنی هدستان جوزی چیچی یوزرلك
تخاله	اوجق	سپند	چورك اوتق
گریوند	«	بوغنج	«
ژخ	سیگیل	غرمیج	کمیون
کر	اویوز	زیره	کشیش
آتش‌پارسی	یائی قره‌دینن چینان	کشینج	«
دردسر	باش‌آغریسی	کشینز	زرده‌چال
سرگلو	زکام نزله	زردچاو	قدرت حلواسی
سرفه	اوکسورك	ترانکبین	«
سکنج	«	ترانجبین	راوند
لرزش	تتره‌مه یعنی اسپازموز	ریوند	«
لرده	«	منج	تشنج
دارو	علاج	ناسور	

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
داغ	باقی	دست سنک	اجزا ازه جک خوان الی
کی	«	پارمچ	آیاق تری یعنی حکیمه
هقنه	تنقیه	پامزد	«
دشوار	کوچ	پای مزد	«
رشنخه زین	دامله شیشه سی	قفیاز	بخشیش

اصطلاحات فارسیه

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
کاتب جان	جناب حق	خانه کن	چاپقین و ناخلف
شنخه چارم کتاب	حضرت پیغمبر علیه السلام	پشت دادن	قاچق
سایه نر دان	پادشاه	درپس زانونهاد	عزرات ابتدی
سرسبزی	دولت	آب حضر	علم لدن
آب بی لجام	دولت واقبال	هفت تن	اصحاب کهف
خالک رنگین	آلتون	مرغ دل	عقل
یاران فروشی	وفاسز	دین فروشان	ریا ایدنلر
سرگردان	کبرلی	نامه سیاه	کناهاکار
نامرد	خسیس	زلف خطا	جرم و کناه
تنک چشم	«	ساخلورده	پک اختیار
بخت دندان خای	ترس بخت	کار سخت	مشکل ایش
فرمان خوان	معزول	زانوزدن	تعظیم ایتک

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
ناوك انداز	طبرزد	بیاض شکر	بیاض شکر
آش پختن	باد هرزه	اصلسز و عد	اصلسز و عد
بزار	ریش ناطور	بالعقلنق	بالعقلنق
شاهبو	خوش علف	نه بولسه بین	نه بولسه بین
مشك	خاتم کویا	کوزل آغز	کوزل آغز
یار نو بهار	منقار کل	دیل	دیل
کو تاه بام	جامه موی	کورك	کورك
ناتوان بین	چشمش جهید	ینی خبر آلان	ینی خبر آلان
کیسه کبود	هیچکاره	بوش کزن	بوش کزن
انگشت نیل	کافر ماجرا	عنادجی	عنادجی
گران مایه	بی سرو پا	پریشان حال	پریشان حال
ناوك انداز ادب	باز گونه پوستین	عیب شی	عیب شی
پای کلاغ	جبهه خورشید و ماه	کیجه و کوندز	کیجه و کوندز
کالدسته	دست پازد	سعی ابتدی	سعی ابتدی
چشم فرنگی	پر شده پیمانہ اش	عمری تمام اولدی	عمری تمام اولدی
سنبل تر	خوابگاه عقول	دنیا و دوران	دنیا و دوران
زاغ سیاه	خاک شد	خور و خقیر	خور و خقیر
زنهار خوار	مارشیدا	الکرك بیلاتی	الکرك بیلاتی
سیاه کاسه	گرك یوسف	کناهنز متهم	کناهنز متهم
کندم نما	دستکار	صاغ ال	صاغ ال
	ابروزن	اشارت ایدن	اشارت ایدن
			طعن ایدیجی
			برایشه قرار ویرمک
			اوصاتمش
			عنبر
			مسک
			ای کون دوستی
			سریخی فاش ایدن
			دشمن
			پك فقیر
			فقیرك نشانہ سی
			آغرو ثقیل
			خواجه
			پریشان یازی
			مناره
			کوزلك
			محبوبك کاکلی
			مشوم آدم
			عهدینی بوزان
			آچق آدم
			یوزه کولیجی

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
خانه فروش	ترك دنیا	غایت ظریف	رند و فرزند
خانه بدوشی	سرسی	کوزل شعر	میوه دل
سرکه ابرو	اکشی یوزلی	ظلم	دست انداز
پازمچه زنگی و روم	مضحک آدم	چراغ یعنی یانان فتیل	زیردمانش
پیشکار	خدمتچی	فناطالع	بد پرتو
شخون کردن	وداع ایتک	قدیم اولان	پای چنار
پیشکش	ترجان	حاضر جواب	ترزبان
کوته آستین	کزلی مفسد	مفسد آچق	زرده گوش
رخت بست	سفره نیت ایتک	کندینی مدح ایدن	خود فروش
اب مریم	عفت	عقلسز	مغز پوسیده
سنگ درقندیل	فکر و تلاش	نازایله یوریمک	دامن کشان
خیره شیر	غضبلیک	چوق کزیمک	قطره زد
خشک ریش	عذرو بهانه	حیاسز	ناداشت
سایه پرست	قاسق	غوغایتمک	اشتلم کردن
شبگیر	سرخوش	اولمش میوه	عیسی ششماهه
آتش تر	شراب	پک قولای ایش	موی خمیر
آتش بی باد	شراب	زحمتلی ایش	موزه وکل
آهوی سفید	دلبر	ینی کباز	نوکیسه
بد آغاز	خویسز	مشکل ایش	کار سخت
دستگاه	قدرت وقوت	نازلی بسنان	سایه پروری

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
گردون سرشت	کبرلی	دیوباد	شدتلی روزکار
آهوی دنباله دار	محبوبك كوزی	مرکب جم	«
خن زن	قغوجی و غماز	شاهسال	راحتله چکن نیل
راه خوابیده	ایشلک یول	زلف زمین	کجه
روی داد	آشکار اولوق	اشتر بین	اینجه فکری
خوان دراز	اوزون سفره	آب خشک	شیشه
خیره سر	آحق	رود باد	صوکناری
سایه دار	صرعه لی اولان	سبز پای	مشئوم اولان
اشترخوی	کجی	خرگد آ	زورلی دیلیجی
نقدناروا	پچمز آچه		

کوکره دائر اصطلاحات

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
هفت آسیا	یدی قات کوکله	هفت خراش	یدی قات کوکله
هفت آبا	»	هفت خم	»
هفت ایوان	»	هفت حضرا	»
هفت پرده آزرک	»	هفت سقف	»
هفت پرکار	»	هفت طارم	»
هفت پوست	»	هفت طاق	»
هفت چتر آ بکون	»	هفت طبق	»

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
هفت قلعه مینا	یدی قات کوکار	مرغ یا قوت پر	کونش
هفت کره	»	مرغ روز	»
هفت گاه	»	شیرسوار	»
هفت گنبد	»	یوسف ذرین رسن	»
هفت مندل	»	زمزم آتش فشان	»
هفت والای حضر	»	پیک فلک	آی
هفت هیکل	»	خوض ماهی	بروج حوت
نه صدف	طقوزقات آسمان	تیغزن فلک	مریخ
نه رواق	»	غضبان فلک	»
نه طاق	»	شش بانو	قر و عطار وزهره و مریخ و مشتری و زحل
نیلی بحر	سما	شش خاتون	»
نیلی پرده	»	شش عروس	»
نیلی حقه	»	پیل ابکش	بلوط
نیلی دواز	»	چادر کنجلی	قرانلق کیمه
چادر لاجورد	»	هفت نقطه	سبعه سیاره
طاق فیروزه	»	هفت نثر اد فلک	»
طاق حضرا	»	هفت محراب	»
طاق لاجورد	»	هفت مهره زرین	»
چرخ زرین کاسا	سما	هفت مشغله	»
چادر کافور	فجر صادق		

فارسی	ترکی	فارسی	ترکی
هفت اختان	سبعه سیاره	هفت رخشان	سبعه سیاره
هفت ازدها	»	هفت طفل جان شکر	»
هفت اورنگ	»	هفت شمع	»
هفت آینه	»	هفت گیسودار	»
هفت بانو	»	چادر آخور	»
هفت بنا	»	چار مادر	»
هفت بنیان	»	چار باغ	»
هفت پدر	»	هفت اصل	»
هفت پیکر	»	هفت اقلیم	»
هفت چشم چرخ	»	هفت کشور	»
هفت خاتون	»	هفت فرش	»
هفت دادران	»	هفت علفخانه	»
هفت در	»	هفت دکان	»
هفت درر	»	هفت رقعہ	»
هفت دور	»		

صوک

تقریض

استاد عنایت معتمد از لپنگ در سخنان حکمتناز صندہ قوالب
قابلیات فراغ بیوردی کلمات عالیانک استکشافی مزایا سنہ صرف
نقدینہ اعمار ایدن اولی الابصار کخرینہ سینہ لرنده مکنوز اولان
حقایق معارف انبای نواعلندن نوپویان وادی تحصیلہ تفہیم و تصویر
وامثلہ مختلفہ کونا کونیلہ تمثیل و تقریر اینک شیمہ قدیمہ اولدیندن
مدرسین کرامدن دارالشفقہ معلیٰ منجالی مصطفیٰ افندی دخی مکتب مذکور
فور سید کانه تصریف کلمات عربیہ بی سہولتہ تعلیم لچون بور سالہ
فیض اسالہ بی ترتیب ایلش و فی الحقیقہ افندی مومی الیہک شور سالہ
طریق تصریفی تسهیل ایله مستکملیندن تکمیل ایدر بر اثر معتبر اولغله
مشکوریہ سعینی الطاف و اہب العلومہ تقویض ایله محاسن
تالیف و ترتیبی عاجزانہ تقریض ایلدم

مصدق و کاتب
علی محمد ایدر
محمد علی

۳
امثلہ جدید

دار الشفقہ تدریس و حقوق اوزرہ مجلس تدریس اسلامیہ
طرفند انتخاب و قبول و نمشد

مدیرین و دار الشفقہ معلمین و نخبہ لاجی مرحوم مصطفی
افدینک اثریدر

هر حقوقی دار الشفقہ مکتبہ عائددر

اوجی دفعہ اولدرق لبع و تمیل اولنشد

۱۳۰۷
ربیع الاخر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الأمثلة المختلفة

أمثلة مختلفة مادة بروهيدة بمشقة بشفة اولاً صيغة لرد

كَبَّ	يَكْتُبُ	كَتَبًا
فِعْلٌ مَاضِيٌّ مَعْلُومٌ مَفْرُودٌ مَذْكُورٌ غَائِبٌ مَعْنَى يَأْزُدِي يَأْزِمُشُ بَرَارٌ	فِعْلٌ مَضَارِعٌ مَعْلُومٌ مَفْرُودٌ مَذْكُورٌ غَائِبٌ مَعْنَى يَأْزَارُ بَرَارٌ	مَصْدَرٌ غَيْرٌ مَبْنِيٌّ مَفْرُودٌ مَعْنَى يَأْزِمُشُ يَأْزِمُشُ
كَاتِبٌ	مَكْتُوبٌ	لَا يَكْتُبُ
اسْمٌ فَاعِلٌ مَفْرُودٌ مَذْكُورٌ مَعْنَى يَأْزِمُشُ يَأْزَانُ	اسْمٌ مَفْعُولٌ مَفْرُودٌ مَذْكُورٌ مَعْنَى يَأْزِمُشُ يَأْزَانُ يَأْزِمُشُ بَرَارٌ	فِعْلٌ مَضَارِعٌ جَدِيدٌ مُطْلَقٌ مَعْلُومٌ مَفْرُودٌ مَذْكُورٌ غَائِبٌ مَعْنَى يَأْزِمُشُ يَأْزِمُشُ بَرَارٌ
لَا يَكْتُبُ	لَا يَكْتُبُ	لَا يَكْتُبُ
فِعْلٌ مَضَارِعٌ جَدِيدٌ مُسْتَفْرَقٌ مَعْلُومٌ مَفْرُودٌ مَذْكُورٌ غَائِبٌ مَعْنَى يَأْزِمُشُ يَأْزِمُشُ بَرَارٌ	فِعْلٌ مَضَارِعٌ نَفِيٌّ جَدِيدٌ مَعْلُومٌ مَفْرُودٌ مَذْكُورٌ غَائِبٌ مَعْنَى يَأْزِمُشُ يَأْزِمُشُ بَرَارٌ	فِعْلٌ مَضَارِعٌ نَفِيٌّ مُسْتَقْبَلٌ مَعْلُومٌ مَفْرُودٌ مَذْكُورٌ غَائِبٌ مَعْنَى يَأْزِمُشُ يَأْزِمُشُ بَرَارٌ

مَعْلُومٌ عَلَامَتِي مُضَارَعَتُ حُرْفِكَ مَفْتُوحٌ وَ بِجَهْوَلٍ عَلَامَتِي مُضَارَعَتُ حُرْفِكَ مَضْمُومٌ وَ آخِرِيكَ مَا قَبْلِيكَ مَفْتُوحٌ أَوْ لَسِيدٌ تَنْبِيْهِ عَلَامَةٌ . أَلِفٌ . جَمْعُ مُذَكَّرٍ عَلَامَتِي * وَأَوْ * جَمْعُ مَوْثِقٍ عَلَامَتِي * نُونٌ مَفْتُوحَةٌ * مُفْرَدٌ مَوْثِقٌ مُخَاطَبَةٌ عَلَامَتِي * يَا * غَائِبَةٌ عَلَامَتِي (يَا) غَائِبَةٌ وَ مُخَاطَبَةٌ وَ مُخَاطَبَةٌ عَلَامَتِي (تَا) مُتَكَلِّمٌ وَ عَدَهُ عَلَامَتِي (هَمْزٌ) مَعَ الْغَيْبِ عَلَامَتِي (نُونٌ) دَر

(فِعْلٌ مُضَارِعٌ بِجَهْوَلٍ كَأَمْثَلِهِ مُطَّرَدٌ هِيَ)

يُكْتَبُ يا زيورگر	يُكْتَبَانِ يا زيورگر	يُكْتَبُ يا زيورگر	يُكْتَبُ يا زيورگر
يُكْتَبِينَ يا زيورگر	تُكْتَبَانِ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر
تُكْتَبُونَ يا زيورگر	تُكْتَبَانِ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر
تُكْتَبِينَ يا زيورگر	تُكْتَبَانِ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر
تُكْتَبُ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر	تُكْتَبُ يا زيورگر

(مَصْدَرٌ)

مصدر (حَدَّثَ) یعنی برایشه دلالت ایدن اسمدر (و بومصدر عدد یا خود
 نوع قصد اولند قجه تثنیه لنوب جمعکنز اتاعدد یا نوع یا خود
 معنای فاعل و یا مفعول مراد اول نور سه اول وقت تثنیه لنوب جمعنور
 و عربیه مصدر مجهول ایچون بشقه صیغه یوقدر انجف معلوم و یا
 مجهول اولدنی مصدر ایله برابر ذکر اولنان فعلدن بیلنور شوبله که
 اگر مصدر ایله برابر ذکر اولنان فعل معلوم اولور سه اول
 مصدر دخی معلوم و اگر فعل مجهول اولور سه مصدر دخی مجهول
 اعتبار اولنور (کَتَبَ زَيْدٌ كِتَابًا) زَيْدٌ یا زَمَلَهُ یا زَرَى
 (كَتَبَ زَيْدٌ كِتَابًا) زَيْدٌ یا زَمَلَهُ یا زَرَى کبی ترکیبه اولان
 فقی ظاهر در (بَصُرْتُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ) فِعْلَانٌ و اسمان جمله مصدر دن
 مشتق اولوب مصدر جمله سه مشتق کونه اولش اولور .

(مَصْدَرٌ غَيْرُ مَبْنِيٍّ أَمْثَلُهُ مُطَرَّدَةٌ سِي)

مُضَرَّدٌ	تَثْنِيَةٌ	جَمْعٌ
كِتَابًا	كِتَابَانِ = كِتَابَيْنِ	كِتَابَاتٌ
بَارِئًا	بَارِئَانِ	بَارِئَاتٌ

معلوم اوله که ثلاثی مصدر لری سما عیدر یعنی هر بر فعال
 مصدری عربی دین اشید لریکی وجهه حفظ اولوب قاعده ایله بیلنک مکن
 اولماز ثلاثی مصدر لریک مشهور اولان وزن لری اوتوز ایکیدر
 ننه کیم بروجه زبر بیان اولور

قَلْبُکْ اولدرمک	فِئْسِقْ عصیان و کناه ایتمک	شَفِیْلْ برایش ایله اوغراشیق اسیرک و شفقت ایتمک	نَشِدْهْ صنایع اولان شیئ ارایوب صوشتدومق
کَدْرَهْ بولانق اولور	دَعْوَى چاغرمق	ذِکْرَى اگق	لَبَّانْ بورمق و بوجمک
حُرْمَانْ برنسته دن منع ایتمک	عُقْرَانْ کناهی عفو ایتمک یار لغاموق	نَزْوَانْ صحرامق و اطلاق	طَلَبْ ایتمک
صَغْرْ کوچک اولوق	هُدَى طوغری بولمک	عَلْبَهْ برنسته شوق کلیمک وانی ههرا ایتمک	سَرَقْدْ وغریلمق کیملاق دیتنور
صِرَافْ دوندرمک	سَوَالْ صوردومق	زَهَادَهْ برنسته پیریمتیز اولوق	دِرَایَهْ بیلک و حیلله ایله بیلیمک
قَبُولْ هبه و نصیب اولوق طلوق	وَجِیْفْ دیرنمک و قالیتمق	صَهْوِیْرَهْ باشک قیلاری قورال اولوق	مَدْخَلْ کیرمک
	مَسْعَاهْ ایش ایتمک	عَدَدْ ۲۲	مَجْمَعْ ساکر ایتمک

(اِسْمِ فَاعِلٍ)

اسم فاعل صیغه سندن زمان و استمرار و ثبوت معنای اکلا شایب
فیک معنای کنیده فاکر اولان ذاته دلالت ایدن اسدر

(اِسْمِ فَاعِلٍ اَمْثَالُهُ مُطْرَقَةٌ هِيَ)

کاتب	کاتب	کاتب	کاتب
کاتبون (کاتبین) یا یجیر یا زاندر	کاتبان (کاتبین) یا یجیر - یا زاندر	کاتب یا یجیر یا زان	کاتب یا یجیر یا زان
کاتبی	کاتبان یا یجیر - یا زاندر	کاتبه یا یجیر یا زان	کاتبه یا یجیر یا زان

اِسْمِ فَاعِلٍ اِسْمِ اَعْمٍ و له رق (اولن عدد) جمع مکتوبی وارد لسی
بونلر هر کلمه دن کلموب و هپسی بر ماده دن دخی کلمه کلرینه
بسنی هر بر بشقه بشقه ماده دن اولدرق تحیر اولنلری

(اِسْمِ فَاعِلٍ جَمْعٌ مُکْتَرِبٌ)

کتاب	کتاب	کتاب	کتاب	کتاب
کتاب کاتب	کتاب کاتب	کتاب کاتب	کتاب کاتب	کتاب کاتب
کتاب کاتب	کتاب کاتب	کتاب کاتب	کتاب کاتب	کتاب کاتب

(اِسْمٌ مَفْعُولٌ)

اسم مفعول (صیغه سندن زمان و استمرار و ثبوت معنای اگلا شلیه ورق
فعلی معنای کندی اوزرینه واقع اولان ذاته دلالت ایدن اسمدر

(اِسْمٌ مَفْعُولٌ اَمْتَلَهُ مُطْرَدَةٌ)

جمله	بیتلر	بیتلر	
مکتوبون - یازیلنار مکتوبون - یازیلنار	مکتوبان - یازیلنار مکتوبان - یازیلنار	مکتوب یازیش - یازیلان	مکتوب
مکتوبات یازیلنار - یازیلنار	مکتوبان یازیلنار - یازیلنار	مکتوبه یازیش - یازیلان	مکتوبه

(جَمْعٌ مُدَكَّرٌ مُكْتَرٌ وَزَنْزَلِي)

مکتوبات کلنا اولانار	مکتایب یازیلنار

اسم مفعولک جمع مکتولری دخی هر بر ماده دن کلمز نده کیم (مکتوب) کیم
مکتایب (کلوب) (مکتایب) کلزیرا (مکتایب) اسم مکان اولان
مکتب (نک جمیدر نده کیم) (مکتایب وارده) و (مکتب عسکره) دیوردک
کلن مکتوبلر و (عسکره مکتوب مکتبلر) دیکدر

(جَعْدٌ مُسْتَفْرِقٌ)

جَعْدٌ انكار و (مستفروق) اِحاطة او لغزش يعنى قابلا لغزشى و بيمك
اولوب زمان ماضينك جميعسنة شاييل ديمكدر و جَعْدٌ مُسْتَفْرِقٌ
مضارعك اولنه بر لَمَّا كَلِمَةُ سِي كَمُور مَكَلَه اولور و هو (لَمَّا) كَلِمَةُ سِي
(لَمَّا) كَبِي فِعْلٌ مُضَارِعٌ اَبِي وَ جِهَلَةٌ تَأْتِي وَ اَرَدَ .

(جَعْدٌ مُسْتَفْرِقٌ وَ مَعْلُومٌ كَمِثْلِهِ مَطْرُودٌ)

جَعْدٌ	مَعْلُومٌ	مَطْرُودٌ	
لَمَّا يَكْتُبُوا هېچ بازمديلر	لَمَّا يَكْتُبَا هېچ بازمديلر	لَمَّا يَكْتُبْ هېچ بازمديك	مَعْلُومٌ
لَمَّا يَكْتُبِينَ هېچ بازمديلر	لَمَّا يَكْتُبَا هېچ بازمديلر	لَمَّا يَكْتُبْ هېچ بازمديك	مَطْرُودٌ
لَمَّا تَكْتُبُوا هېچ بازمديكدر	لَمَّا تَكْتُبَا هېچ بازمديكدر	لَمَّا تَكْتُبْ هېچ بازمديك	مَعْلُومٌ
لَمَّا تَكْتُبِينَ هېچ بازمديكدر	لَمَّا تَكْتُبَا هېچ بازمديكدر	لَمَّا تَكْتُبْ هېچ بازمديك	مَطْرُودٌ
لَمَّا تَكْتُبْ هېچ بازمديك	لَمَّا تَكْتُبْ هېچ بازمديك	لَمَّا تَكْتُبْ هېچ بازمديك	مَعْلُومٌ

ایکی در لو تائیر ایدد لفظاً تائیر بعیینه (کیر) لک تائیری کبیر معنی تائیری
 فعل معنایه کمال و استقبالیه شامل اولان معناسی ماضی بر قلب و
 اندن دخی استغراق اوزره نفی ایدرکم (لما یکتب) نک مقناجیم یازمدی
 یکیش زما نک جمیعینده دیک اولور.

(جَدُّ سُنْفَرٍ جَهْوَلٌ أَسْأَلُهُ مَطْرَدَةٌ)

مفرد	جمع	مفرد	جمع
لما یکتب	لما یکتبوا	لما یکتبا	لما یکتبوا
هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی
لما یکتب	لما یکتبوا	لما یکتبا	لما یکتبوا
هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی
لما یکتب	لما یکتبوا	لما یکتبا	لما یکتبوا
هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی
لما یکتب	لما یکتبوا	لما یکتبا	لما یکتبوا
هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی
لما یکتب	لما یکتبوا	لما یکتبا	لما یکتبوا
هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی	هیچ یازلمدی

(تَقْرِیْحَالُ)

تقری برشی میرند از من و کیدرمک و از کسارمضا لریسه در
 و حال زمان ماضینک نهایی و زمان استقبالی که بدایتی که ایچنده
 بودند نیز زماندن عبارتند تقری حال کند و سبیله زمان خالده اولان
 حدیث تقری اولیان جمله در بودخی فعل ماضینک اولنده بر ما زیاده سبیله

(تَقْرِیْحَالُ مَقَامُكَ أَنْتَاهُ مَعْمُودِي)

تقری	تقری	تقری	تقری
ما یکتبون یا ز میورد	ما یکتبان یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد
ما یکتبن یا ز میورد	ما یکتبان یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد
ما یکتبون یا ز میورد	ما یکتبان یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد
ما یکتبن یا ز میورد	ما یکتبان یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد
ما یکتب یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد	ما یکتب یا ز میورد

اولور (و بؤر) مضارعده لفظاً تاثير ايتيوب انجوي معنی تاثير ايتيمكده
 مضارعده معنای معنای ساله تخصیص ایدر زلفی ایدر ننده کیم ما یکتب نك
 معنای یازمیور دیمک اولور و مضارعده اولنه برلام مضمونه زیاده یله
 حال مثبت اولوب لیکتب دینلرکه معنای یازمه تور دیمک اولور

(نفی حال مجزوءک انشاءء مضارعده)

مضارع	تثنية	جمع	
ما یکتب یازمیور	ما یکتبان یازمیورلر	ما یکتبون یازمیورلر	ما یکتبون یازمیورلر
ما تکتب یازمیور	ما تکتبان یازمیورلر	ما تکتبون یازمیورلر	ما تکتبون یازمیورلر
ما تکتب یازمیورسک	ما تکتبان یازمیورسکلر	ما تکتبون یازمیورسکلر	ما تکتبون یازمیورسکلر
ما تکتب یازمیورسک	ما تکتبان یازمیورسکلر	ما تکتبون یازمیورسکلر	ما تکتبون یازمیورسکلر
ما تکتب یازمیور	ما تکتبان یازمیورلر	ما تکتبون یازمیورلر	ما تکتبون یازمیورلر

Handwritten notes at the bottom of the page.

تبدیل آید و بدی صیغه دن بولزی دوشورر انجق ایکی برده انزایمز
 (معنی نائیری) فعل مضارع حال ایله استقبالیه شامل اولان معناسی
 استقبالیه تخیصرو تاکید اوزره نفا یاید (لَنْ يَكْتُبَ) نك معناسی
 (اَلْبَتَّةَ بَا زْمَر هِجْ بَا زْمِيَه جَوْ اَصْلًا وَقَطْعًا بَا زْمَر) ایله بیان
 اولنور سائر صیغه لری ذخی بولمدر

(تَا كِدْتُمْ اِسْتِقْبَالَ جَهْرًا مِثْلًا مَطْرُودًا)

لَنْ يَكْتُبُوا	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبَا
ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جف	ههچ بازلیه جف
لَنْ يَكْتُبَتْ	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبَتْ	لَنْ يَكْتُبَتْ
ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جف	ههچ بازلیه جف
لَنْ يَكْتُبُوا	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبَا
ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جف	ههچ بازلیه جف
لَنْ يَكْتُبْنَ	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبْنَ	لَنْ يَكْتُبْنَ
ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جف	ههچ بازلیه جف
	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبَا
	ههچ بازلیه جطر	ههچ بازلیه جف	ههچ بازلیه جف

(اَمْرٌ غَائِبٌ)

امیر بیور مق معناسنا اولوب (اَمْرٌ غَائِبٌ) فاعِل غائبه بر شی امر ایتمک
 دلالت ایدن صیغه در یا خود کند بسبب فاعل غائبدن بر شیک حصول
 طلب اولنان کلمه در بوده مضارع اولنه بر لام مکسوره زیاده اولنوب
 لفظاً ناثیر ایدر یعنی مفرد کزده حرکتی و تشبیه و جمع نونلری دوشورد
 و معنی دخی ناثیر ایدوب مضارع حال و استقبالیه شامل اولامعنا
 انشائیت اوزره استقبالیه تخصیص ایدر .

(اَمْرٌ غَائِبٌ مَقْلُوبٌ مُمَرَّدَةٌ سَمْعِيٌّ)

جَمْع	تَنْبِيْه	مُفْرَد	
لِيَكْتُبُوا يازسونلر	لِيَكْتُبَا يازسونلر	لِيَكْتُبْ يازسون لام	يازسونلر
لِيَكْتُبْنَ يازسونلر	لِيَكْتُبَا يازسونلر	لِيَكْتُبْ يازسون	يازسونلر غائبه

اَمْرٌ غَائِبٌ مَجْهُولٌ اَمْتِلَةٌ مُمَرَّدَةٌ سَمْعِيٌّ

لِيَكْتُبُوا يازسونلر	لِيَكْتُبَا يازسونلر	لِيَكْتُبْ يازسون	يازسونلر غائبه
لِيَكْتُبْنَ يازسونلر	لِيَكْتُبَا يازسونلر	لِيَكْتُبْ يازسون	يازسونلر غائبه

(نَهَى غَائِبٌ)

نهی غائب (فاعل غائبك بر شبیک ترکی طلب ایتمکه دلائل ایدن صیغه در بودخی مضارعك اولته برلا) کتور سگله اولوب امرار غائب لامی کی لفظاً ومعنی تأثیر ایدر و الی صیغه سی وارد زیرا امر غائب ونهی غائب مضارعك غایب نندن و امر حاضر ابله نهی حاضر مخاطبان نندن مشق اولوب و امرک و نهیک معلومنده متکلم ایچون ایکی صیغه اولما مغله هر برینک التیش صیغه سی وارد

(نَهَى غَائِبٌ مَعْلُومٌ كَأَمْتَلَهُ مُطْرَدَةٌ سِ)

مفرد	تثنیه	جمع	
لَا يَكْتُبُ بَارِسُون	لَا يَكْتُبَانِ بَارِسُونَانِ	لَا يَكْتُبُوا بَارِسُونَانِ	نَهَى غَائِبٌ مَعْلُومٌ
لَا تَكْتُبُ بَارِسُون	لَا تَكْتُبَانِ بَارِسُونَانِ	لَا تَكْتُبُوا بَارِسُونَانِ	نَهَى غَائِبَةٌ مَعْلُومَةٌ

(نَهَى غَائِبٌ مَجْهُولٌ كَأَمْتَلَهُ مُطْرَدَةٌ سِ)

لَا يَكْتُبُ بَارِسُون	لَا يَكْتُبَانِ بَارِسُونَانِ	لَا يَكْتُبُوا بَارِسُونَانِ	نَهَى غَائِبٌ مَجْهُولٌ
لَا تَكْتُبُ بَارِسُون	لَا تَكْتُبَانِ بَارِسُونَانِ	لَا تَكْتُبُوا بَارِسُونَانِ	نَهَى غَائِبَةٌ مَجْهُولَةٌ

(اَمْرًا ضَرًّا)

امْرًا ضَرًّا بِرَفْعِكَ حَصُولَتِي فَأَعْلَمُ حَاضِرُونَ طَلِبُ إِتْمَاكَ دَلَالَتُ أَبَدِكَ
 صِبْغَةٌ دَرُودُهُ مَضَارِعُكَ مَخَا طَبَارِئُكَ مَشْتَقُ أَوْلِيَا أَوْلَامُضَارِعَتُ
 حَرْفُ حَتْفٍ أَوْلُنُورٍ أَوْلُكَ حَرْفٌ سَاكِنٌ قَالِغَلَهُ أَرَكَ بَكِيٌّ حَرْفٌ فِي مَضْمُونِ
 إِسْمِهِ أَوْلَانُهُ بِرَهْمَةٍ مَضْمُونُهُ كَنُورٌ يَلُورُ (تَكْتَبُ دَنْ أَلْتَبِي) أَرَكَ بَكِيٌّ
 حَرْفٌ فِي مَفْتُوحٍ وَبِأَمْكَسُورٍ إِسْمُهُ هَمْزَةٌ مَكْسُورَةٌ كَنُورٌ يَلُورُ (تَعْلَمُ دَنْ
 أَفْعَلُ تَضْرِبُ دَنْ أَضْرِبُ كَبِيٌّ)

(اَمْرًا ضَرًّا مَقْلُوبًا مِثْلَهُ مَطْرُودُهُ)

تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ
تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ
تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ
تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ

(اَمْرًا ضَرًّا مَجْهُودًا مِثْلَهُ مَطْرُودُهُ)

تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ
تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ
تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ
تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ	تَضْرِبُ

(نَهَى حَاضِرًا)

نهی حاضر (فاعل حاضر و فاعل تركی طلب ایتم که دلالت آید ن
 صیغه در بوده فعل مضارعك عن اطبارندن مشتق اولوب اولنه بر (لا)
 زیاده سببه اولور امر حاضر ك مجر و لنده اولدی فی ضما و بوندن دخی مضارع
 حرف حالف اولنماز و امر و نهيك مجر و لریك متكلماری انجی فصل
 الزامی صورتنده کتور یاور

(نَهَى حَاضِرًا مَقَامًا مِمَّا تُطْرَقُ فِيهِ)

تَجَمُّعٌ	تَنْبِيْهٌ	مُتَّزِعٌ	
لَا تُكْتُبُوا بازمیک - بازمیکز	لَا تُكْتُبَا بازمیک - بازمیکز	لَا تُكْتُبْ بازمه	بازمیک کتوب
لَا تُكْتُبْنَ بازمیک - بازمیکز	لَا تُكْتُبَا بازمیک - بازمیکز	لَا تُكْتُبِي بازمه	بازمیک کتوب

(نَهَى حَاضِرًا مَجْرُومًا مِمَّا تُطْرَقُ فِيهِ)

لَا تُكْتُبُوا بازمیک بازمیکز	لَا تُكْتُبَا بازمیک بازمیکز	لَا تُكْتُبْ بازمه	بازمیک کتوب
لَا تُكْتُبْنَ بازمیک بازمیکز	لَا تُكْتُبَا بازمیک بازمیکز	لَا تُكْتُبِي بازمه	بازمیک کتوب
	لَا تُكْتُبْ بازمه	لَا تُكْتُبْ بازمه	متکلم

(اِسْمُ زَمَانٍ اِسْمٌ مَكَانٍ مَصْدَرٌ مِثْلِي)

اسم زمان) فعل كند یسنده واقع اولان زمان اسم مكان: فعل كند یسنده واقع اولان مكان و (مَصْدَرٌ مِثْلِي) ماده اصلیه سنه سیم زیاده قلنان مصدر دیکدر بونلر مضارع دن مشتقدرلر مضارع دن مضارعت حرفی حفا اولنه رقیمینه بر (میز مضمومه) زیاده سیله یا یلوب ایکی وزناری وارد بری مَفْعَلٌ دیکری مفعول و زیندر بوا یکی وزنده بولنا صیغله اسم زمان و اسم مكان و مصدر می بینلر زده مشترك اولونمنا لرندن فرق اولنورلر

(بونلر كَامِثَلُهُ بِطَرِيقِهِ)

مَقْرَدٌ	تَشْبِيهِ	جَمْع
مَكْتَبٌ	مَكْتَبَانِ - مَكْتَبَيْنِ ياره جوق مانلر ياره جوق مكانلر ياره مقار	مَكَانِكُ ياره جوق مانلر ياره جوق مكانلر ياره مقار
(اِسْمُ التَّ)		

(اسم الت) فِعْلِكَ حصولنه كند یسیله استعا اولتان شیمك اسمیدر مضارعت حرفك برینه بریم مگسوره زیاده سیله اولونوز نگر بونلردن مَقْطَعٌ كَسْبِكُ التَّ مَفْتَاخُ لِبِحَقِّ التَّ (مِكَلِيَه) بِلْيَا زَه (مَشَقَل) اَنقِبَه مَحْفَلَه سِي (مَكَلَه) سور قابول یكدور

(ووزن مشهوری اوزره اسم الت كَامِثَلُهُ بِطَرِيقِهِ)

مَقْرَدٌ	تَشْبِيهِ	جَمْع
مَكْتَبٌ	مَكْتَبَانِ - مَكْتَبَيْنِ ياره جوق التار	مَكَانِي - مَفَاتِيحُ ياره جوق التار آچوق التار

۳۳
(مَصْدَرِ بِنَاءِ مَرَّةً)

مصدر بِنَاءِ مَرَّةً (آخرند تا اولیان مصدر لَرَكَ اَخْرَبْتَهُ بَرْتَا) زیادہ سببہ
 فعلك صايبسني بيلدومك ايچون بايلا ان مصدر در واؤلكي حرفي دخی
 مفتوح قلنور اكن كيا بئ (مصدر هيكي آخرند في الاصل تا بولنان
 مصدر رسالي اوزره كلوب ايجق اَخْرَبْتَهُ (واحده) لَفْطِي عَلَاوه اولنه رِق
 (كِتَابَةٌ وَآيَةٌ) دینور كرمعناسی (بركره يازوق) دبعك اولور

(مَصْدَرِ بِنَاءِ مَرَّةً نَكْبَانٌ مَثَلُهُ مُطْرَقَةٌ سِي)

مفرد	تَشْبِيه	جَمْع
كُتِبَتْ	كُتِبَانٌ = كُتِبَتَيْنِ ایکی کره یازوق	كُتِبَاتٌ چیمغ کره یازوق

(مصدر بِنَاءِ تَوْعٍ)

بودخی آخرند (تا) بولنیا مصدر لَرَكَ اَخْرَبْتَهُ بَرْتَا) علاوه اولنه رِق و اقلی
 مكسور قلنوب فعلك نه در لو اولد یقنی بیلدیران مصدر در واؤلكي حرفی
 في الاصل تا بولنور سه حالی اوزره كلوب (واسعه قلیله كَثِيرَةٌ
 مِثْلِي بركره علاوه اولنور (رَحْمَةٌ وَاسِعَةٌ كَاتِبَةٌ كَثِيرَةٌ قُدَّةٌ قَلِيلَةٌ)

(مَصْدَرِ بِنَاءِ تَوْعٍ مَثَلُهُ مُطْرَقَةٌ سِي)

مفرد	تَشْبِيه	جَمْع
كُتِبَتْ	كُتِبَانٌ = كُتِبَتَيْنِ ایکی در لو یازوق	كُتِبَاتٌ چیمغ در لو یازوق

(اِسْمٌ مُضْمَرٌ)

برشیده بولنان معنائک از لغتی بیلدرمک ایچون مصدر لر واسملر وصفتلردن
 مشفق فلان و ساولی مکتوم و ایکنی سرف و مفتح و ایکنی سرفندنه صکره
 بر یا . زیاده قلمان صکره در

و بولنک اوج در لووزنی وارد ربری (نالاشیدن) یعنی اوج سرفلی اولنار (فُعِلَ)
 و زیندر (رَجُلٌ) دَن (رَجُلٌ) اَر کجک (کَتَبَ) دَن (کَتَبَ) بازجی
 یازجی سرفکی (زبایدن) یعنی سرفلی اولنار دَن (فُعِلَ) و زیندر (کَاتِبٌ)
 کَوْتَبَ (کَاتِبٌ) کاتجک کاتجک (عَالِمٌ) دَن (عَمِلَ) عالمک (جَمَلٌ) دَن (جَوَلَّ)

جاهلی سرفکی

و شماسیدن) یعنی سرفلی اولان کله لر دَن . فُعِلَ . و زیندر اَبُوهُ معناسنه
 اولان (سَفَرٌ) دَن (سَفَرٌ) اَبُوهُ جوی اَبُوهُ جوی کجه

(اِسْمٌ مُضْمَرٌ اِنْتِزَاعِيٌّ)

تَجَمُّعٌ	تَنْسِيْبَةٌ	مُقَرَّرَةٌ	اِسْمٌ مُضْمَرٌ
کَتِيبُونَ - کَتِيبَاتٌ	کَتِيبَةٌ - کَتِيبَاتٌ	کَتِيبَةٌ	اِسْمٌ مُضْمَرٌ
یازجی سرفلر	یازجی سرفلر	یازجی سرف	یازجی سرف
کَتِيبَانٌ	کَتِيبَانٌ - کَتِيبَاتٌ	کَتِيبَةٌ	اِسْمٌ مُضْمَرٌ
یازجی سرفلر	یازجی سرفلر	یازجی سرف	یازجی سرف

(اسْمِ مَنْسُوبٍ)

اسم منسوب بر شبك حانی و یا خود حانی بیلدیرن ك یا چوب اشرفیه
بر تشدیدلی (یا) علاوه اولنان کلمه در (کتبی) یازیلی (رنجی)

مهرمنلو (مکی) مکه لی کی

و اسم منسوب بر یوکه ذالک اسمندن یا پیلور ایسه موصوفک دینجه یا خود
دیناچه کند ایسنه تابع اولدغنی بیلدیرن (محمدی حنفی ثباتی) کی کر محمد

علیه السلام منسوب امام اعظم مذهبنک و دولت علیه تبعه سمندن

دیگر شهریا کوئی اسمندن یا پیلور ایسه موصوفک حانی بیلدیرن
ایشان بولی اسکداری برؤسه وی کی ایشان بولی اسکداری برؤسک

و سایر اسماردن و یا صفتاردن یا پیلور ایسه موصوفک حانی بیلدیرن
ثلاثی و باعی رنجی کی اوچ حرفی درت حرفی مهرمنلی دیمکر

(اسْمِ مَنْسُوبٍ بِأَمْتَلَةٍ مُطَّرَدَةٍ)

مضرد	تشبیه	جمع	
کتبی یازیلی	کتبیا = کتیبین یازیلیار	کتیبون = کتیبین یازیلیار	یازیلیار
کتبیه یازیلی	کتیبیا = کتیبین یازیلیار	کتیبات یازیلیار	یازیلیار

(مَبَالَغَةُ اِيْلَاهِ اِسْمِ فَاعِلِكُ)

مبالغه ایله اسم فاعل فعلک ضایع کنیده فاعله اولان زاتده معنائک شدت و قوت اوزره
 بولنده فینه دلالت ایلیان اقلدر کتاب چوق یازان علامه چون بیان کی
 بوصیفه بعضاً صفتارون یاپیور ذکر اولنان مثال کی و بعضاً اسمارون یاپیور
 بر و الیک اول شی ایله مشغول اولر یعنی بیلدیرر و بومثالوره اسم منسوب دینور
 (باب) دن (بَوَابُ) قُبُوجِ (سِرَاجِ) دن (سِرَاجِ) قَبِيلِي حَبْرُ . دن خَبَّازِ
 آنکی (سِفِ) دن . سَيَافِ . قَلْبِي حَجَلِ . دن جَمَالِ دوه چی کی
 ووزنک سماعی اوله رق بر طاق ووزنلری دخی واز ایسه ده مشهور اولان
 اشبو فَعَالِ) ووزنک تصرفیه اِکْتَفَا اولمشدر

(مَبَالَغَةُ اِسْرِ فَاعِلِكُ اَسْتَلَهُ مُصْرَدَهِي)

اِسْمُ	اِسْمِ	اِسْمِ	
کتابون = کابین چو یاز بیلر = یازانلر	کتابان = کابین چو یاز بیلر (یازانلر)	کتابک چو یاز بیلر یازان	کتابک چو یاز بیلر
کتابک چو یاز بیلر = یازانلر	کتابان - کتابین چو یاز بیلر = یازانلر	کتابه چو یاز بیلر = یازان	کتابه چو یاز بیلر

(اسْمِ تَفْضِيلٍ)

اسْمِ تَفْضِيلٍ (فَلَکَ مَنَاسِقٌ مَعْدِلَةٌ قَائِرٌ اَوْلَانٌ ذَانِکَ غَیْرِیْنِہِ نَسْبًا لَکَ یَسْتَدِیْنُ)
 او معنائک دہا زیادہ بولند یعنی دلالت ابدن کلمہ در مثلا (اَکْتُبُ)

اَلْجُوقُ یَازَانُ دَہَا جُوقُ یَازَانُ دِیْمِکِ اَوْلُورُ

(اَفْعَلُ) وَزْنِ صِفَتِ مَشْبَہِہِ اِلَیْہِ اِسْمِ تَفْضِیْلِ یَسْتَدِیْنُ مَشْرُکِ دَرِ شَوْبِلَہِ کَہِ

کد یسندہ رنگ و عیب معناسی بولنان کلمہ لردن مشتق قلمورسہ

صِفَتِ مَشْبَہِہِ اَوْلُورُ (اَبْضَیْنُ اَسْوَدُ اَبْکَمُ اَصْمَرُ کَبِیْرُ)
 بومثالو لڑک اسم تفضیلی مراد اول نورسہ اشد و اکثر . مثالو کلمہ لڑک

مَصْدَرِیْنِکِ اَوْلَانِہِ کُورِیْلَہِ رَکِ اِسْتِعْمَالِ اَوْلُورُ (اَشْدُّ بَیْضًا اَکْثَرُ سَہْمًا اَکْثَرُ عَمَلًا)
 رنگ و عیب معناسی اول نورسہ اسم تفضیل اولور

(اسْمِ تَفْضِيلِكْ اَمْثَلُ مُطْرَدَه سِي)

مُفْرَدٌ	تَنْبِيْہٌ	جَمْعُ سَالِمٍ (مَالِہ)	جَمْعُ کَسْرٍ (مَکْرَم)
اَکْتُبُ دہا زیادہ یا بیک یا زانر	اَکْتُبَانِ اَکْتُبَانِ دہا زیادہ یا بیک یا زانر	اَکْتُبُوْنَ = اَکْتُبَانِ دہا زیادہ یا بیک یا زانر	اَکْتُبُ دہا زیادہ یا بیک یا زانر
کُتِبَ دہا زیادہ یا بیک یا زان	کُتِبَانِ - کُتِبَانِ دہا زیادہ یا بیک یا زانر	کُتِبَاتُ دہا زیادہ یا بیک یا زانر	کُتِبُ دہا زیادہ یا بیک یا زانر

(فِعْلٌ تَجَبُّبٌ أَوْ لَمْ = فِعْلٌ تَجَبُّبٌ مَائِي)

فعل تجبب) معانی مصدر بنک و قومی عادت اولیوب نادرا الوجود اولاد یغندن
 طبعیه نکره و غیر کورندیکین یا ایدن صیغه و بو قیچی لیب و انشا ایچون اسمحال
 اولور و فعل تجبب اول فاعلک اول فعل اوزرینه اقدام و غیر شندان حاصل اولان
 تعجبی اشعار ایدر (مثلاً ما اکتبه) دینلدکده یازان کیمسه نکل اول یازی اوزرینه
 اولان اقدامندان تعجب اولنوب (اول یازیمی عجب یازدی و فصل یازدی)
 اول یازی سیروقدر اقدام ائدن مأمول کل ایکن (اما اول یازیمی شی یازدی)
 دیمک اولور فعل تجبب بر صیغه صرف اولانله معلوم و مجهولاری یوقدر

(فِعْلٌ تَجَبُّبٌ أَوْ لَمْ أَشْأَهُ مُصْطَرَفٌ)

تَجَبُّبٌ	تَجَبُّبٌ	تَجَبُّبٌ	تَجَبُّبٌ
ما اکتبهما	ما اکتبهما	ما اکتبه	ما اکتبه
عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدی	عجب یازدی
ما اکتبهن	ما اکتبهن	ما اکتبهن	ما اکتبهن
عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم
ما اکتبهکم	ما اکتبهکم	ما اکتبهکم	ما اکتبهکم
عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم
ما اکتبهکن	ما اکتبهکن	ما اکتبهکن	ما اکتبهکن
عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم
ما اکتبهنا	ما اکتبهنا	ما اکتبهنا	ما اکتبهنا
عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم
ما اکتبهنی	ما اکتبهنی	ما اکتبهنی	ما اکتبهنی
عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم	عجب یازدیلم

تمت الرسالة بمون من له العناية والهداية

سبعة وثلاث مائة بعد الالف

في جمادى الاولى من هجرة

مر الهنز والشرف عليهما لوان الله

وسلام الف الف وسلام

على سائر الانبياء والمرسلين

والكل والحمد لله

رب العالمين

قد طبعت ثالثاً

سنة ١٣٠٧ هـ